دیتبا داباوەرکەت کو پەزەکا کویڤی یە، ژبەر وی هۆنەرێ تێدا ب کارئینای، دەمێ گەهاندی و چاڤێ پاشای ڤێ کەفتی گەلەک کەیفا وی پێهات و خەلاتکر.

ج- وەشاندنا تەفشوی

بەکر بەگ دەربارەی ب کارئینانا تەفشوی گەلەک یێ شارەزا بوو، دبێژن: جارەکێ هوستایەکی(*) هندەک جەهێ ژ هویرکێ داری چیکری دگەل قاسدەکی ژبۆ چویزکرنا وی بۆ هنارت، دەمێ کو قاسدێ وی گەهشتی نک بەکر بەگێ، دیت تەفشوی یێ دەستی دا یێ کارەکی دکەتن، وی ژی سلاڤ کرێ و گۆتێ: هۆستای ئەڤ دیاریە بۆ تە یا هنارتی و ئەو جەهـ داڤێ، ئێکسەر بەکر بەگێ زانی مەبەست ژێ چی یە، ئینا کولاڤ و دەرسۆکێت وی ژ سەری هاڤێتن و دەستێ خۆ ل ناڤچاڤکێت وی دا و تەفشوی یەک دانایێ وئەو ناڤچاڤک کرە ددەستی دا، دابێژی ب گویزانێ یێ ژێ تراشی و گوتێ: (بدە هۆستای)، دەمێ ب وی سەر و بەری گەهشتی یە نک هۆستای، هۆستا حێبەتی ما و دان پێدان (اعتراف) کر کو ژوی هۆنەرمەندترە.

٣- ژیانا ئەدەبی

ئەڤ بابەتە ب بەرفرەهی د (برا ئێکێ) و (برا دوویێ) دا دێ هێتە بەحس کرن.

سەرهاتی ییێت وی

هەر کەسێ دناڤ مللەتێ خۆدا بەرنیاس بیت وناڤو دەنگێت وی بەلاڤ ببن، هندەک هەلویست و رویدانێت ژینا وی دێ بنە سەرهاتی و دناڤ هزرا مللەتێ وی دا مینن، ژبەر هندێ ژی بەکر بەگێ ئەرزی ژی وەکی هەر ناڤدارەکێ دی یێ کورد یێ بێ بەهر نەبوویە ژ وێ چەندێ، لەورا چەندین سەرهاتی ییێت وی هەتا نوکە ژی ییێت ماین و بووینە پرتەک ژ فولکلورێ کوردی، ئەڤە ژی ئەو سەرهاتی نە ییێت هەتا نوکە ماین:

---

* رەنگەکێ قەرەچانن، بەلێ ناڤێ (هوستا) ل سەر خۆ دانن، ژ بەرکو دهۆنەرێ دارتراشی یێ دا د شەهرەزانە و پێ دژین.

١- کارێ کرمانجی:

جارەکێ ئیسماعیل پاشای (ئێکێ) (١١٨٢-١٢١٣ک/ ١٧٦٨-١٧٩٨ز)، رێکا چیایێ مەتینی گرت و چوو سەرەدانا میرێ ئەرزێ، دەمێ گەهەشتی یە (سەرێ بانکا)[١] ل هنداڤی ئاڤارێ ئەرزێ راوەستاو بەرێ خۆ دا ئاڤاری، دیت کو بەکر بەگێ ل ناڤ بیستانێ خۆ یێ هنارا هل ددەتە سەرێک، ئینا رێکا خۆ گرت و بەرب شانەشینێ[٢] چۆ، میرێ ئەرزێ ژپێشڤە چوو و پێکڤە ل شانەشینێ رونشتن، بەکری دەست ژ کاری بەردان و چوو نک پاشای. پاشا ژبەر کو جارا ئێکێ بوو ب سەرەدانا ئەرزێ رابووی، پرسیار ژ بەکر بەگێ کر کا چەوا ژیارا خۆ دبورینن و ب چ دژین، ئینا بەکر بەگی ڤیا شێوازێ ژیانا خۆ بۆ دیار بکەت، کو نە وەکی ژیارا بنەمالا وی یا میرانە، بەلکو ژیارەکا کرمانجی یە و ب کەدا دەستێت خۆ دژیت، لەورا بەرسڤ دا و گۆت:

عاشقێ قەهوا شرین سەرخۆشێ قەهوا تەحل
هنارکا دبەینە دەشتێ سەر ب سەر ددەینە بدەخل

ئینا ئیسماعیل پاشای گۆتێ: هەرن (حەفت) بارێت گەنمی ژ عومبارێت (داوودی یێ) بۆ بەکر بەگێ بینن.

٢- بەکر بەگ و مەلا مەنسوورێ گێرگاشی

ناڤ و دەنگێت بەکر بەگێ ل دەڤەرێ بەلاڤ بوو بوون، نەخاسمە پشتی بوویە ئێک ژ ئاقلدار و نێزیکێت پاشایێ ئامێدی یێ، هەر دوی دەمی دا دا ناڤ و دەنگی یا هۆزانڤانێ بەرکەفتی مەلا مەنسورێ گێرگاشی بەلاڤ بوو بوو، هەر ئێکی گول ناڤێ یێ دی بوو بوو و حەز دکر ببینت و تێکەلی یا وی بکەت، بەلێ ئەو دەرفەت پەیدا نە بوو بوون کو ئێکودو ببینن و بنیاسن، ئەوا سلاڤ بۆ ئێکدو دهنارتن و پرسیارا ئێکدو دکرن.

١- ملەکە دکەڤیتە دناڤبەرا ئەرزێ و گوندێ بانکا.
٢- کەپرەک بوو، هەر سال ل پشتا (بەرێ جووێ) بۆ پاشایێت ئامێدی یێ دهاتە چێکرن، نوکە جهێ وێ خانی یێت لێ هاتینە ئاڤاکرن.

ل بهارەکێ هەردوکا ل سەر ڕێکەکێ ئێکدو دیتن، پشتی سلاڤێ بوونە هەڤڕی ییت ئێک و پێکڤە چوون، هەر ئێکی گومان ژ هەڤالێ خۆ هەبوون، بەلێ هەر ئێکی دڤیا هەڤالێ وی خو پێ بینیتە دەر و خۆ بدەتە نیاسین، ب ڕێڤە دچوون پرسیار ژ ئێکدو دکرن، هەتا کو باش ئیکدو نیاسین، ب ڤی ڕەنگی گەهەشتنە بەر سپنەی، دیتن کو یێ شێلی و دژۆارە، دەمێ دڤیان دەرباس بن بەکر بەکێ گۆتێ: ئەرێ ما بۆچی ئەم هەر دو دێ شل بین؟ بلا ئێک ژ مە یێ دێ بهەلگریت، مەلا مەنسۆری گۆت: خۆش هزرە بەلێ کی ژ مە دی ییدی هەلگریت، بەکر بەگێ گۆتێ: تۆ ژ من مەستری یا درست ئەوە تۆ بهێیە پشتا من و ل ئاڤێ دەرباس ببین، مەلا مەنسۆری ژی گۆت: نەء ئەز دێ تە کەمە پشتا خۆ بەلێ بەکر بەکێ ئەو کرە پشتا خۆ و کاردا ئاڤێ، دەمێ گەهشتی یە نیڤەکا سپنەی، خۆ تەحساند و پێکڤە کەفتنە تێدا، ئینا مەلا مەنسۆری سەرپێ گۆت:

مادەم هەی پیسێ گوری

نەبیت تاقـەت و بـری

دا بۆچی من هەلگری؟!

بەکر بەگێ ژی هەر ب هۆزانێ لێ ڤەگیرا و گۆت:

تـۆ لوێـرێ وەکـی کـەرەکی

پێ مـن تەحســی ل بەرەکـی

هەر ئێک بۆ خۆ چوو عەردەکی

پشتی ڤێ چەندێ پێکهاتنە دەر و ئیکدو هەمبێزکرن و پرسیارا ساخی و ژیارا هەڤ کرن.

لڤێرێ ئەگەر مرۆڤ ب دورستی و باش هزرا خۆ دڤێ هاڤێتنە بەرکێ بکەت دێ بینت کو نە لدویڤ شێواز و سستەمێ هاڤێتنەبەرێکا هۆزانکی یا دورستە، ژ بەر کو کێش و سەروابیێت بەرسڤا بەکر بەگێ نە وەکی ییێت پرسیارا مەلا مەمنسۆرێ گێرگاشی نە ژ بەر کو کێشا بەرسڤا وی یا ژ (هەشت) دەنگا یا پێکهاتی و سەروایا وی (ک)ە و یا

* گوندەکە دکەڤیتە بەر سپنەی، وی چاخی عومباریێت پاشای لێ بوون.

گێرگاشی ژ (حەفت) برگا پێکهاتی یە و سەروایا وی (ر)ە، لدویڤ دیتنا مە هەلویستێ دەروونێ یێ هەردوکا زالبوونەکا ب دورستی ل سەر وان کر بوو و نەهێلا بوو شێوازێ هاڤێتنەبەرێکێ بێتە هزرا وان، ژ بەر کو دەمێ گێرگاشی کەفتی یە دئاڤێدا هزر کر کو هاتە خاپاندن ویێ بەرامبەر شیا وی بدۆرینیت، و ئەڤ هەستە ل نک بەکر بەگی ب رەنگەکێ دی دیار بوو، ژبەر کو یێ پشتراست بوو کو یێ شیایە هەڤالێ خۆ، لەورا ب کێشەکا خوجهتر و ئارامتر بەرسڤ دا، ئەوژی کێشا (هەشت) برگەیی و سەروایا (ک) دیسا مرۆڤ دشێت هەستێ ب ڤێ چەندێ بکەت ب وان برگە و پیتێت هەر لایکی بکار ئینایی هندیکە گێرگاشی یە برگەییێت کورت و پیتێت (دژوار) پێت بکار ئیناین و بەکر بەکێ برگەییێت درێژ و پیتێت (سار) پێت بکار ئینان.

٣- بەکر بەگ و شەریعەت

جارەکێ ل کۆچکا ئیسماعیل پاشای، ب ئامادەبوونا بەکر بەگێ ئەرزی مەلایەکێ کو ناڤێ وی (مەلا هادی) بوو، بابەتەکێ شەریعەتی بەحس کر و دویر ژ (قورئان) و (سونەتێ) بیر و بۆچوونێت خۆ ل سەر دان وهەمی تشت سەروبن کرن، بەکر بەگێ هەست کر کو ب ڤان رەنگە بۆچوونا زیان دێ گەهیتە باوەری و (عقیدە)تا خەلکێ سادە و نەزان، ژبەر هندێ بێ ی کو پویتەی ب مەلاهادی بکەت، یان بەرسڤا وی بدەت بەرێ خۆ دا ئیسماعیل پاشای و گۆت:

شۆلا مەلا ژ بال عالما
سست کر عەقیدا جاهلا
ئیمان زەعیف کەتنە جها

ئینا مەلا بێ دەنگ بوو وئیدی بەحسێ شەریعەتی نەکر.

٤- بەکر بەگ و پیری

پشتی کەلا ئەرزێ هاتی هەرفاندن ومیراتی یا بەگێت ئەرزێ ب دویماهی هاتی وخانی بۆ خۆ ل بەرۆژا و نزارا ئاڤا کرین، خەم و کوڤانا پەنجێت خۆ ددلێ بەکر بەگی دا برن و هزر

و بیر و بیرهاتنا برینێت وی کویر تر لێ کرن و پێکڤە بۆ وی بوونە دلشکەستن و بێ هویڤیبوونەکا مەزن، ڤێ چەندێ هێلا پیری تاوازی پتر تر ب سەر وی دا زال بن و ریا لێ بگرین، ژبەر هندێ باهرا پتر ژ دەمێ خۆ دخانی ڤە دبوورانذ.

جارەکێ بویکا وی کابانی یا کورێ وی برەهیم بەگێ گۆتێ: مام ئەز دێ دەرکەڤم و زوی زڤرم، ئەگەر نەڤیکێ تە کرە گری، ب خێرا خۆ دەستێ خۆ بدە لاندکا وی و نەهێلە مریشک بێنە ژۆر هەتا بزڤرم.

بەکر بەگێ پتر هەست ب شکەستن و داکەفتنا خۆ کر، نەخاسمە پشتی رۆژێت دەستهەلاتداری ومیراتی یا بنەمالا وی و رێزا وی ل نک مێرێت ئامێدی یێ هاتینە بیرا وی، ئەو رۆژێت زێریت ژ ژی یێ وی یێ درێژ، ژبەر هندێ ئاخینکەک راهێلا و گۆت:

پیری، سەد جارا ل من پیری

من حەفت سالا

ئەرزێ خار ب میری

بویکێ ئەز کرمە

شاگردێ مریشکا

ناتۆرڤانێ ڤی هەڤیری.

مرنا وی

گومان تێ نینە، کو بەکر بەگێ بەیتا تەرگی یا لسالا (١٢٥٠ک/١٨٣٣ز) چێکری، ژبەر کو ل دویماهی یا وی دبێژیت:

ژبەر حسێبا ئەبجەدێ

عەین و غەین وفێ وقاف

لدویڤ هژمارا ئەبجەدێ (حساب الجمل)، (ع، غ، ف، ق) دبنە دیرۆکا ل سەری، دیسا چ هۆزانێت دی ژبێت کو دیرۆکا چێکرنا وان بەحس کری، ددەست مەدا نینن دا پێ بشێین بێژین: بەکر بەگ هەتا دیرۆکا دیار کری ما بوو، دیسا شینوارێت خانی یێ وی یێ پشتی خراببوونا کەلێ ئاڤاکری هێشتا یێ لناڤ زەڤیا وی یا (بەرێ جوونی) مای، ئەڤە

ژی بەلگەیەکێ دی یە، ژبۆ سەلماندنا بۆ چوونا مە، زێدەباری وێ سەرهاتی یا بەری نوکە (بەکر بەگی وپیری)، کو ئەو ژی بۆ چوونا مە موکم دکەت. ب ڤێ هەمی یێ ئەم دشێین بێژین: یێ لدویماهی یا نیڤا ئێکێ ژ چەرخێ (دوازدەی کوچی/ نوازدەی زایینی) یێ چوویە بەر دلوڤانی یاخودێ.

وەسیەتا وی ژی ئەو بۆ کو ب رەخ بابێ وی میر بەهدۆر بەگێ (دووێ) ڤە ل پشتا (گورانگەهێ) ڤە بهێتە ڤەشارتن، داکو هەر کەسێ نڤێژێ ل سەر فەرشێت (گورانگەهێ) بکەت (فاتحە)کێ ب خێرا وی ب خوینیت[1]

نوکە ژی گۆڕێ وی یێ مای، هەر (دو) کێلی ییێت وی وەکی خۆنە، بەلێ مخابن هیچ پویتەک وەک گۆڕێ ناڤدارەکێ کورد پێ نە هاتی یە کرن. بەکر بەگی تنێ ئێک کور لدویڤ خۆ هێلا ئەو ژی برەهیم بەگ بوو[2]

(١) بەرێ خۆ بدە پشکا وینەییا،

(٢) ژێ بەحس دکەن کو جارەکێ دگەل بابێ خۆ دا چیتە ئامێدی یێ، بابێ وی هەر ژ (دارا شرین) ل گورستانا ئەرزێ، دەست ب خاندنا قورئانێ کر، هەتا گەهەشتی یە کانی یا (لەولەبا) ل بن ئامێدی یێ ب دوماهی ئینا (ختم) کر، دەمێ ژ ئامێدی یێ زڤرین، بابێ وی گۆتێ: سوحبەتەکێ بۆ مە بکە، ئینا گۆتێ: ئەز دێ وێ سوحبەتێ کەم، یا کو تە بۆ مە ل دەمێ هاتنا مەکری و دەست ب خاندنا قورئانێ کر، وی ژی هەتا گەهەشتینە (دارا شرین) ب دویماهی ئینا (ختم) کر. ئەڤ چەندە نە ل ئاستێ باوەریا مرۆڤی یە، لەورا مە ل پەراوێزێ ئینا خارێ، تنێ ژ بۆ تومارکرنێ و بەس.

بڕا دووێ

هۆزانا وی

* ڕێخۆشکرنەک
* داخباری یا وی
* هۆزانڤانەتی یا وی
* بابەتێت هۆزانێت وی
* دیتنەک

رێخۆشکرنەک

سروشت چێکریەکا عنتیکەیە ژ گەلەک سالوخەتێت خۆڤە، وەکی هەر چێکریەکێ زیندوە، بەلێ هێزا جوانییێ یا ل سەر باهرا پتر ژ رۆخساریێ زال بووی، لەورا یا شیای خۆ بەردەتە کویراتی یا دل و گیانێت مرۆڤی و ب خۆڤە مژویل بکەت و ل گەلەک دەما ئێخسیر بکەت.

سرۆشت ئەڤ پێکهاتوویا هۆنەری، وەکی بویکەکا ئەڤیندار، ل درێژاهی یا ژیانا مرۆڤی خەون و هویڤی وداخازا دکەتە خۆشیەکا ب تام هزر کویر دکەت و دهێلیتن مرۆڤ دناڤبەرا جیهانا خۆیا ناڤخۆیی ویادەرڤەیی دا، دەرگەهەکێ بەرفرەه بۆ خۆ ڤەدکەت و (دوو) چەنگێت پیلایی چێکەت، دا بشێت دەمەکێ گەلەک درێژ دکویراتی یا عەسمانێت هەردو جیهانادا بفڕیت.

ئەو دەستێ سروشت چێکری، ب مکارە و تەفشوی یێ هۆنەرێ دلخاز و ئەڤینی یێ شکلێت ناڤەرۆکا وی یێت دارتراشین و سازکرین، وب پەرێ (فرشە) جوانی یێ رەنگێت ل سەر بەلاڤ کرین، لێ ب ڤێ چەندێ، ئانکو هۆنەرێ (پەیکەرسازی) وهۆنەرێ (نەخشەکێشی یی)، کەڤالێ ژیانێ دورست (تکامل) نەبوو، لەورا پێدڤی بوو بهێتە تژی کرن ژ لڤین و گوهورینا دا کو ببیتە خودان گیان، دەمێ کو ئەندامێت لەشێ وی کەڤالی دلڤلڤن موسیقا ژینێ ژی بلند ببیت و بگەهیتە کویراتی یا هەستێ گیاندارا، نەخاسمە خودانێت عەقلی، کو مرۆڤن.

ب ڤان هەرسێ هۆنەرا سروشت بۆ گیاندارەکێ پڕ کارتێکەر، بۆ جیهانەکا دەرڤەیی یاکو هزاران جیهانێت نافخۆیی ل نک مرۆڤی پەیدا دکەت، هەر جیهانەکێ دەمێ خۆ یێ هەی، دەمێ دەرڤەیی و دەمێ نافخۆیی، یێت کو هەردو پێکڤە دەمێ بایولوجی چێدکەن.

مرۆڤ کوڕێ سروشتی یە، لەورا هەردەم هەول ددەت شیانێت خۆ وەکی شیانێت وی دەستی لێبکەت ئەوێ دەیکا وی (سروشت) چێکری، دیسا هەول ددەت زەهری دەیکا خۆ ڤەکەت، پەیکەرا چێبکەت، شکلا وێنەکەت، موسیقێ بژەنیت، ب هەر رێکەکێ ژڤان هەرسێ رێکا هەستێ خۆ بەرامبەری هەر تشتەکێ دەربڕیت.

لەورا ئەم دشێین بێژین کو ئەگەر کارێ پەیکەرسازی یێ دەربڕینا هەست وبیر و بۆ چوونا بیت؛ب رێکا چێکرنا پەیکەرا بیت و نەخشەکێشان ب رێکا چێکرنا وێنەیا و هۆنەرێ بەلاڤکرنا رەنگا بیت و موسیقەژەنی ب رێکا هژاندنا دەنگی و ڤەبرینا برگەیا بیت، هۆزانڤانی ژی دەربرینا هەستێ یە؛ ب ریا پەیڤ و رستا، بەلێ ئەگەر مرۆڤ شیابیت ب هۆنەرێ پەیکەرسازی یێ و نەخشەکێشی یێ قووناغەکا زۆر ژ رێکا دەربرینا هەستێت مرۆڤایەتی ببورینت، مرۆڤ دشێت ب هۆزانێ قووناغەکا گەلەک زۆرتر ببورینت، ژ بەر کو هۆزان ژ تراشینا پەیڤا و وێنەگرتنێ و موسیقێ- یاکو گیانی ددەتە پەیکەرێت پەیڤا و وێنەیا- پێک دهێت، لەورا وەکی هەرسێ هۆنەرێت دی، ژ لایێ مانێ (خلود)ێ ڤە دگەل هەبوونا مرۆڤی دایە و پرتەکا خورستە؛ ژگیانێ وی ڤەنابیت، هندی کو هەست مابیت.

بێ گومان سروشتێ کوردستانێ، ژبەر جهێ ویێ جوگرافی، گەلەک یێ جوان و ب خەمل و رەنگینە، کارتێکرنەکا زۆر هەبوویە، دهەست و هزر و بیر و دەروونێ مرۆڤێ کورد دا، ئەگەر هێلابیت مرۆڤێ کوردێ سادە و ئاسایی ب رێکا رەنگەێت جلکا و ئاواز و سترانا هەول بدەتن زەهری ڤەکەت؛یا هێلای مرۆڤێ کوردێ خودان شیانێت هزری و هەستدار ب هۆنەرێ هۆزانێ ململانێ دگەل بکەت، لەورا هەر ژ مێژە چەندین هۆزانڤانێت خودان شیان وەکی (جزیری) و (ئەحمەدێ خانی) و (عەلی حەریری) و (فەقییێ تەیران) و (پرتەوێ هەکاری) و ..هتد دناڤ جڤاکێ کوردی دا پەیدا بوون، ئەڤ هۆزانڤانێت مەزنێت شیاین جهێت خۆ ل ناڤ وژدان و هزرا مللەتێ کورد دا بەرفرەه بکەن و بمینن.

بەکر بەگێ ئەرزی ژی، هەر وەکی بێت بەرێ خۆ، خۆ دناڤ سروشتەکێ گەلەک جوان و رەنگین دا دیت، لەورا وەکی هەمی یا- بەلێ ب رێکا خۆ- ل ژێر کارتێکرنێت دژوارێت سروشتی، ب هەستەکێ نازک، وینەییێت گەلەک جوان و رەنگین و پەیڤێت پری موسیقا و ئاواز هۆزانێت خۆ دارێژتن.

ئەم دشێین بێژین کو بەکر بەگێ ئەرزی، دگەل سروشتێ حەلیابوو، لەورا باهرا پتر ژ هۆزانێت وی تێکحەلیانەکە دگەل ناڤەرۆکا وێ، ئەڤینەکە بۆ ناڤەرۆکا وێ ژ چیا و دۆل و نهال و دار و گول وبلبل و کەو و ...هتد، هەلبەستێت وی «بەیتا سەیرانێ» و «بەیتا

کەوی» و «هات سەر رها هندی یا» باشترین نموونەنە بۆ وێ چەندێ.

داخباری یا وی

هەر هۆزانڤانەک بەری ببیتە خودانێ شێوازێ خۆیێ تایبەتی، دقووناغا چاڤلێکرنێ دا دبووریت، ژ بەر کو هۆزان (امتدادەکا) مرۆڤینی یە ژ کویراتی یا وژدانا مرۆڤینی یێ دەردکەڤیت، لێ پشتی کو شیانێت وی کوم دبن و دبنە فاکتەرەکێ کاریگەر و سەلیقا کێشێ ل نک وی خۆجە دبیت و دبیتە خودانێ شێوازێ خۆ یێ تایبەتی، سیمایێت چاڤلێکرنێ ل هۆزانا وی نامینن، بەلێ دگەل هندێ ژی هندێ یێ ب شیان و زیرەک ژی بیت نەشێت خۆ ژ کارتێکرنێت هۆزانڤانێت بەری خۆ رزگار بکەت، لەورا دەمێ هۆزانا وی دکەڤیتە د ترازی یا رەخنێ دا و ل ژێر روناهی یا ئامیرێت ڤەکولینێ دیار دبیت کا ب کیژ هۆزانڤانی داخبار بوویە و سەر کیژ قوتابخانا هۆزانێ ڤەیە.

ئەگەر مرۆڤ بەرئاوردەکرنەکێ دناڤبەرا هۆزانێت بەکر بەگێ ئەرزی و هۆزانێت (فەقییێ تەیران) و یێت بەری وی و یێت هەڤچاخ دگەل وی دا بکەت، دێ بینت کو هۆزانا وی ژ هۆزانێت هەمی یا پتر یا نێزیکی شێوازێ (فەقییێ تەیران)ە ج ژلایێ سڤکی یێ و بکارئینانا کێشێت سڤک ڤە، یان ژی ژلایێ سەرەدەری و چارەسەرکرنا بابەتا ڤە، زێدەباری بکارئینانا سروشتێ ژ بۆ گەهاندنا رامان و مەبەستا، کو باهرا پتر ژ هۆزانێن هەردوکا ڤەگرتی یە، مینا جۆرێت فرەندا و دار و بار و تشتێت دی یێت سروشتێ وەکی رۆژ، شەڤ، بهار، پائیز، سپێدە، ئێڤار..هتد.

بەلێ ئەم دشێین بێژین کو هەر تشتەک ژ وان بکارئینانەکا تایبەتی و هەر ئێکی ب رێکا خۆ و لدویڤ شێوازێ خۆ بکارئینایە.

دگەل ڤێ هەمییێ ژی، زۆر جارا چاڤلێکری یە، ئەڤجا ج ژلایێ رەنگێ دەستپێکرنا هۆزانێ بیت، یان ژی ژلایێ ئینانا ناڤی و دیرۆکا نڤیسینا هۆزانێ بیت، کو تشتەکێ بەر بەلاڤ بوو، لنک باهرا پتر ژهۆزانڤانێت بەری وپاشی وی، بەلێ بەکر بەگێ شێوازێ فەقییێ تەیران ب درستی بکارئینایە، بۆ نموونە تەیران د داستانا «شێخێ سەنعانی» دا دبێژیت: